

Denne Trumf satte Modparten mat. Det danske Kammer meddelte derefter Stiftamtmand Levetzou den drøvelige Tidende: »Der er da ikke i Henseende til disse Gaarde videre at foretage!«

ES. Jorden til Gaarden i Farup By dreves af Hans Nygaard sammen med hans egen Gaards.

Under Brændevinens Svøbe.

I September 1773 udkom *kgl. Forordning angaaende Ophævelse af Forpagtningerne af Brændevinsbrænderiet og utilladelig Brændevinsbrænden og Kroholds Afskaffelse paa Landet*. Det hedder deri:

»Hverken de tidligere Anordninger, ejheller de siden efter oprettede Forpagtninger, har hæmmet den utilladelige Brændevinsbrænden paa Landet og skadelige Misbrug af overflødig Brændevinsdrik. Tværtimod har den taget mere Overhaand til Sædernes Fordærvelse, de kgl. Konsumptions-Intrader til Foringelse, og til Skade for det almene«.

Det bestemmes, at Kromand og Værtshusholdere (paa Landet) som efter Frdng. af 23/11 1757 har stemplede Brændevinskedler, har Lov til at brænde Brændevin til de rejsendes Behov, men ikke mere. Alle andre paa Landet forbydes al Brændevinsbrænden og at have i Huset Destilleerkedler. Disse skal straks efter Forordningens Bekendtgørelse afleveres. Hvor forbudt Brændevinstøj opda- ges, skal det paa Stedet slaas i Stykker, opdaget Brændevin konfiskeres, og desuden bødes saaledes:

Møllere og uberettigede Kromænd 20 Rdl. og Bønder og Husmænd 10 Rdl.

Jordgodsejerne skal tilsvare de Bøder, som deres Bønder og Husmænd idømmes, hvorfor de hver paa sit Gods vil have at inkvirere og tage i Forvaring forbudte Brændevinsredskaber for at aflevere dem paa nærmeste Amtsstue, og Amtsforvalteren skal udbetale 24 Skilling for Pundet deraf.

Alle Bøder og Konfiskationer tilfalder Angiveren ubeskaaren, hvad enten det er private Personer eller Rettens Betjente eller Strandkontrollører. Og det tillades Borgerne i Købstæder ved Magistrat og Byfoged at inkvirere overalt i By og paa Land, hvor de vil, uden at melde sig hos Rettens Betjent i den Jurisdiktion, hvori Inkvisition foretages. Og vedkommende Sognefoged (Bondefoged) skal uden videre stille sig til Raadighed med Vejledning og Forhindring af Almuens Sammenløb. Kommer det til Optøjer, skal nærmeste Garnision afgive Mandskab paa Inkvirentens Anmodning mod at betale hver Underofficer 24 Skilling og hver gemeen 12 Skilling daglig, mod Regres til den eller de, der er under Inkvisition.

Sager angaaende Brændevinsbrænden behandles ved Gæsteretten.

I April 1776 blev Forordningens Bestemmelser skærpet.

I Marts 1773 meddeler Stiftamtmand Levetzou i Ribe til Rentekamrets jyske Stifters Kontor, at Godsejer Teilmann til Endrupholm i Vester Nykirke efter Paakrav har indbetalt Bøder for 24 af hans Bønder under Godset, som i 1769 havde gjort sig skyldige i ulovlig Brændevinsbrænden og ved Dom af 15/12 1772 var idømt Bøder derfor. Deres

Brændevinsredskaber var samtidig blevet konfiskeret til Fordel for Angiveren. Bøden beløb sig til ialt 144 Rdlr. Men endvidere var der konfiskeret Brændevinstøj hos fire Fæstere under Endrupholm, hvor Bøderne ikke var berigtiget. De paagældende, Hans Pedersen i Ovtrup, som siden er død, Marius Hansen i Rodebæk, Faaborg Sogn, og Niels Pedersen og Niels Mortensen i Holsted, der alle var dømt til at skulle aflægge Ed, og som ifølge et afholdt Tingsvidne havde erklæret sig ude af Stand til at betale deres ilagte Bøde af 24 Rdlr., havde Husbonden, Teilmann, nægtet at betale, medens Stiftamtmanden hævder, at han har Pligt dertil. Og Levetzou forespørger nu, om han ikke kan fritages for at foretage videre i Sagen mod de fire Restanter, imod at Rentekammeret lader Kammeradvokaten overtage, hvad der videre skal foretages mod dem.

Kammeradvokaten overtager da Sagen og erklærer, at den døde Restant, Hans Pedersen, har unddraget sig videre Forholdsregler, idet han gaar ud fra, at hvis han havde levet, vilde han have friet sig ved Ed. De tre andre skal derimod opfylde den afsagte Dom, og hvis Husbonden vedblivende vægter sig ved at betale for dem, maa der tages Forkyndelsesdom paa den allerede afsagte Dom, der nu er over et Aar gammel. I fornødent Fald maa der gøres Eksekution.

Samtidig med at Stiftamtmanden indberettede Sagen, skrev Brændevinsforpagter Chr. Thomsen i Sækbæk (?) pr. Varde, at han den 10. Juli 1769 indsendte en Angivelse af, at 28 Bønder under Endrupholm Gods havde afleveret deres Brændevinstøj for atter ved Lejlighed at kunne tage dem i Brug. Ved Tingsvidnet af December 1772 blev det bevist,

at de havde været i Besiddelse af Brændevinsredskaber, hvorfor de idømtes hver en Mulkt af 6 Rdl. foruden Omkostninger. Af disse Bøder skal Kammeradvokaten være tilkendt Fjerdedelen og den kgl. Kasse Resten. Men da Brændevinsforordningen tillader, at ogsaa Angiveren skal have Part i de forbrudte Bøder, anmelder han herved sit Krav og anmoder om, at Godsejer Teilmann maatte blive beordret til at udbetale ham sin Andel som Angiver.

Kammeradvokaten bliver derefter anmodet om, at Angiveren faar, hvad der tilkommer ham. Dette overhører han imidlertid, og i Stedet erklærer han, at Teilmann har ansøgt om at fritages for at betale Bøden for de tre uformuende Bønder, og dette kan ske, hvis han fremlægger et Tingsvidne for, at de paagældende virkelig er ude af Stand til at betale. Teilmann fremskaffer dette Bevis og paastaar sig fritaget i Henhold til Frdng. af 30/4 1734, der udtaler, at de skyldige i Mangel af Betaling af Husbonden skal beforders til Afsoning ved Fæstningsarbejde i 2 til 4 Uger, efter Omstændighederne. Det fremskaffede Tingsvidne er sendt til Stiftamtmanden, for at han kan bestemme, i hvor lang Tid de tre domfældte Bønder skal udstaa Fæstningsarrest. Desværre har han i Stedet for Svar derpaa maattet lide den Tort af Rentekammeret at se sig tildømt at betale Bøderne for dem. Dette kan han ikke finde sig i, og anmoder derfor Kammeret om at beordre Amtsforvalteren i Ribe til at lade ham være ukrævet og tillige, at Kammeret meddeler ham selv, paa hvilken Maade Bønderne skal afsone deres Straf med Kroppen, saa skal han uopholdelig udføre den Besked, han faar. »Det er jo ikke mig, Teilmann,

der skal straffes, men mine tre Bønder,« erklærer han.

Kammeret afgjorde da, at Markus Hansen skulde arbejde 14 Dage og de to andre hver 36 Dage i Københavns Kastelsfæstning.

De domfældte ansøgte derefter i November 1774 om, at de enten maatte afsone Straffen paa Vand og Brød i Skadst-Gørding-Malt Herreders Tinghus eller, hvis dette ikke kunde tillades, arbejde Dommen af i Fredericias Fæstning, da den lange Rejse til København og Fraværelsen fra deres Hjem saa langt borte vilde forøge deres Elendighed og skade deres Gaardes Drift. En af de dømtes Sønner, Niels Pedersens, andrager om at maatte udstaa Faderens Straf, der er gammel og graa, henimod de 70, og noget skrøbelig, hvilket en vedlagt Attest af Sognepræsten til Brørup-Holsted samt to Bymænd bevidner.

Rentekammeret lader saa undersøge, hvorvidt »Forbryderne« kan modtages i Fredericia Fæstning, hvortil Stiftamtmanden i Skrivelse af 6/1 1775 erklærer, at ifølge Herredsfoged Wartho i de tre hjemlige Herreder kan Niels Pedersen, der vel er en gammel Mand, uden Fare for Liv og Helbred selv udstaa sin Straf, ligesom de to andre. Ingen af dem har Aarsag til at søge sig befriet for at lide deres velfortjente Straf. Og da der ikke i Fredericia Fæstning forrettes Arbejde, hvortil Slaver eller andre anvendes, mener Wartho, i Betragtning af den Omgang de tre Mænd har udvist ved under Sagen at anvende mangfoldige Finesser, som de havde udpønsket, ikke, at der er Grund til at lade dem slippe for de idømte Straffe i Københavns Fæstning.

Saa lod Teilmann dem køre til Snoghøj, hvorfra en Færge satte dem over det lille Bælt paa deres Rejse til København.

Anth. Fuglsang.

Kalkmalerier i Lunde Kirke.

I 1945 skulde Pudslaget paa Lunde Kirkes Nordvæg repareres. Da en Haandværker var i Gang med Arbejdet, styrtede store Flager af det flere Steder løst siddende, indtil tommetykke Pudslag ned. Laget indeholdt temmelig meget groft Sand. Det blev nu nødvendigt at ompudse Kirkens hele Nordside.

Da Pudslaget var borte, kom Kirkevæggens oprindelige Hvidtelag til Syne. Det havde en noget gullig (lysegul) Farve paa et ganske tyndt omtrent rent Kalklag, der hvilede direkte paa Kvaderstenene. Dette Lag var grundigt gennemhullet, idet Mureren, der i sin Tid paaførte det grove Pudslag, med Pennen af sin Hammer har slaaet en Mængde Huller i det oprindelige Lag ind til Kvaderne for at faa Puds laget til at binde bedre.

Paa den lysegule Flade viste der sig yderst svage Spor af Kalkmalerier. Omtrent midt paa Nord siden, 2,3 m over Gulvet viste der sig en vandret, grøn Linje ca. 2 cm bred, 56 cm lang. Lidt øst for denne og 20 cm længere nede paa Muren begyndte en tilsvarende grøn, men lodret staaende Linje, 50 cm høj. 3 m øst for denne Linje skimtedes en svag rødlig Plet 1,65 m over Gulvet, 50 cm lang og 40 cm høj med enkelte sorte Streger. Længere mod Vest i